

DEMENTIAN DIAGNOSOINTI

FINNISH | ENGLISH

Tämä tietolehtinen sisältää tietoa demention ensioireista ja miten se diagnosoidaan. Sairauden varhainen ja oikea diagnoosi on erityisen tärkeää.

Mitkä ovat demention ensioireet?

Demention varhaiset merkit ovat hyvin hienovaraisia ja voivat usein jäädä huomaamatta. Varhaiset oireet voivat myös vaihdella huomattavasti. Usein kuitenkin ensimmäisenä merkinä huomataan muistiongelmia, erityisesti lähiaikaisten tapahtumien muistamisessa.

Muita yleisiä oireita ovat:

- Sekavuus
- Persoonallisuuden muutokset
- Apatia ja syrjäanvetäytyneisyys
- Kyky suoriutua jokapäiväisistä askareista katoaa.

Joskus läheiset ihmiset eivät ymmärrä, että nämä oireet ovat merkki siitä, että jotakin on vialla. He saattavat luulla, että oireiden mukainen käytös kuuluu normaalina osana vanhenemiseen. Oireet voivat myös kehittyä hitaasti ja jäädä huomaamatta pitkään. Joskus läheiset ihmiset saattavat kieltäytyä toimimasta, vaikka he huomaisivatkin, että jotakin on vialla.

Varoitusmerkit

Alla on lista demention yleisistä oireista. Käy lista läpi, ja rastita havaittavissa olevat oireet. Mikäli rasteja on useampi, on syytä varata aika lääkärille tutkimusta varten.

Päivittäistä toimintaa häiritsevät muistikatkokset

On täysin normaalia, että ajoittain unohtaa tapaamiset tai ystävien puhelinnumerot ja muistaa ne myöhemmin. Demention sairastava unohtaa asioita useammin tai ei muista niitä ollenkaan.

Schwierigkeiten beim Verrichten gewohnter Tuttujen toimintojen vaikeutuminen

Ajoittain kuka tahansa meistä voi olla muissa ajatuksissa ja unohtaa tarjoilla osan ateriasta. Demention sairastavalla voi olla ongelmia jokaisessa ruonvalmistuksen vaiheessa.

Ajan- ja paikantajun hämärtyminen

Oikean viikonpäivän unohtaminen hetkeksi on normaalia. Demention sairastavalle tutunkin paikan löytäminen saattaa olla vaikeaa, tai he eivät tunnu tietävän missä ovat.

Ajan- ja paikantajun hämärtyminen

Oikean viikonpäivän unohtaminen hetkeksi on normaalia. Demention sairastavalle tutunkin paikan löytäminen saattaa olla vaikeaa, tai he eivät tunnu tietävän missä ovat.

Abstraktin ajattelun vaikeutuminen

Raha-asioissa ajan tasalla pysyminen voi olla hankalaa kenelle tahansa, mutta demention sairastavalle jo pelkkien numeroiden ymmärtäminen voi olla haaste.

Heikentynyt harkintakyky

Demention sairastavan voi olla autoillessa vaikea arvioida etäisyyttä tai suuntaa.

Tavaroiden laittaminen väärään paikkaan

Jokainen meistä joutuu joskus etsimään lompakkoaan tai avaimiaan hiukan kauemmin. Demention sairastava taas saattaa laittaa tavaroita täysin ihmeellisiin paikkoihin.

Persoonallisuuden tai käytöksen muutokset

Me kaikki olemme joskus huonolla tuulella tai allapäin. Demention sairastavan mieliala sen sijaan saattaa vaihdella nopeasti, ilman mitään havaittavissa olevaa syytä. He saattavat muuttua sekaviksi, epäluuloisiksi tai syrjäanvetäytyviksi.

Aloitekyvyn katoaminen

On normaalia kyllästyä joihinkin asioihin ajan myötä. Demention saattaa aiheuttaa sen sijaan sen, että potilas menettää mielenkiinnon asioihin, joista he ennen nauttivat.

Tieto on peräisin USA:n Alzheimer Yhdistykseltä.

FIGHTDEMENTIA.ORG.AU NATIONAL DEMENTIA HELPLINE 1800 100 500

UNDERSTAND ALZHEIMER'S
EDUCATE AUSTRALIA

This help sheet is funded by the Australian Government under the National Dementia Support Program

Muista

Muista, että monilla sairauksilla on dementiaa muistuttavia oireita, joten pelkkien oireiden perusteella ei voida päätellä, että joku sairastaa dementiaa. Aivohalvaus, masennus, alkoholismi, tietyt tulehdukset, hormonaaliset häiriöt, ravinnepuutostilat ja aivokasvaimet voivat kaikki aiheuttaa dementiaa muistuttavia oireita. Monet näistä sairauksista ovat hoidettavissa.

Oikea diagnosointi on tärkeää

On ratkaisevan tärkeää, että lääketieteellistä apua haetaan varhaisessa vaiheessa. Dementian voi diagnosoida vain lääketieteen ammattilainen.

Täyden lääketieteellisen ja psykologisen tutkimuksen avulla voidaan todeta hoidettavissa oleva sairaus ja taata sen oikea hoito tai varmistaa että kyseessä on dementia.

Tutkimus voi vaatia:

- Yksityiskohtaiset taustatiedot potilaan sairaushistoriasta, jotka selvitetään mikäli mahdollista sekä oireilevalta henkilöltä itseltään että hänen lähiomaiseltaan tai ystävältään. Tämän avulla voidaan todeta, ovatko oireet ilmenneet ja kehittyneet hitaasti vai nopeasti.
- Läpikotaisen psykiatrisen ja neurologisen tutkimuksen sisältäen aisti- ja liiketoiminnan testejä, jotta voidaan sulkea pois muut sairaudet ja havaita mahdollisia lisäsairauksia, jotka voivat lisätä dementian aiheuttamaa sekavuutta.
- Laboratoriotestejä, mm. veri- ja virtsakokeita, mahdollisesti oireita aiheuttavien sairauksien löytämiseksi.
- Neuropsykologisia kokeita, joiden avulla kartoitetaan jäljellä olevia kykyjä ja erityisiä ongelma-alueita, kuten ymmärtäminen ja käsitys- ja harkintakyky.
- Muita erityiskokeita, kuten rintaröntgenkuvaus, sydänfilmin ottaminen (ECG) ja kerroskuvaus (CT-scan).
- Kognitiivisten toimintojen tutkimuksen älyllisen toiminnan laajuuden, kuten muistin, luku-, kirjoitus- ja laskutaidon arvioimiseksi, joihin kaikkiin dementia voi vaikuttaa.
- Psykiatrisen tutkimuksen hoidettavissa olevien ja dementiaa muistuttavien sairauksien, kuten masennuksen, toteamiseksi ja dementian yhteydessä ilmenevien psykiatristen oireiden, kuten ahdistuneisuuden tai vainoharhaisuuden, hoitamiseksi.

Mistä aloittaa

Diagnosointi on parasta aloittaa ottamalla yhteys lääkäriin, joka voi tutkittuaan oireet ja määrättyään tarvittavat testit tehdä alustavan diagnoosin tai antaa potilaalle lähetteen erikoislääkärille, kuten esimerkiksi neurologille, geriatrille tai psykiatrille.

Joillekin lääkärillä käynti on vastenmielinen ajatus, ja toiset eivät ymmärrä tai halua myöntää, että heillä on mikään vialla. Tämä voi johtua dementian aiheuttamista aivojen muutoksista, jotka vaikeuttavat omien muistiongelmien havaitsemista tai tunnustamista. Joissakin tapauksissa käsityskyky on vielä tallella, mutta omien epäilysten varmistuminen pelottaa.

Yksi parhaista tavoista tämän ongelman ratkaisemiseksi on löytää muu syy lääkärissä käynnille. Mahdollisiksi syiksi sopivat esimerkiksi sydäntutkimus, verenpaineen tarkistus tai pitkäaikaisen lääkityksen tarkistaminen. Toinen tapa on ehdottaa yhteistä terveystarkastusta. Muista tarjota tukea ja turvaa. Rauhallinen, välittävä asennoituminen voi auttaa toista voittamaan omat huolensa ja pelkonsa.

Mikäli potilas yhä kieltäytyy käymästä lääkärissä:

- Keskustele muiden samassa tilanteessa olleiden perheiden ja hoitajien kanssa.
- Ota yhteys hoitotarpeenarvointitiimiin Aged Care Assessment Team, (ACAT).
- Soita kansallisen dementia-avun puhelinpalveluun.

LISÄTIETOJA

Alzheimer Australia tarjoaa tukea, tietoa, koulutusta ja neuvontaa. Soita koko maan kattavaan dementiätukipalveluun, puhelinnumerossa **1800 100 500** tai käy verkkosivuillemme osoitteessa **fightdementia.org.au**

Jos tarvitset tulkin apua, soita käännös- ja tulkkipalveluun (Translating and Interpreting Service), puhelinnumerossa **131 450**

DIAGNOSING DEMENTIA

This Help Sheet provides information about the early signs of dementia and the techniques used to diagnose dementia and the importance of an early and correct diagnosis.

What are the early signs of dementia?

Because the diseases that cause dementia develop gradually, the early signs may be very subtle and vague, and not immediately obvious. Early symptoms also depend on the type of dementia and vary a great deal from person to person.

Common early symptoms include:

- Memory problems, particularly remembering recent events
- Increasing confusion
- Reduced concentration
- Personality or behaviour changes
- Apathy and withdrawal or depression
- Loss of ability to do everyday tasks

Sometimes people fail to recognise that these symptoms indicate that something is wrong. They may mistakenly assume that such behaviour is a normal part of ageing, or symptoms may develop so gradually they go unnoticed for a long time. Sometimes people may be reluctant to act even when they know something is wrong.

Warning signs

This is a checklist of common symptoms of dementia. Go through the list and tick any symptoms that are present. If there are several ticks, consult a doctor for a complete assessment.

Memory loss that affects day-to-day function

It's normal to occasionally forget appointments and remember them later. A person with dementia may forget things more often or not remember them at all.

Difficulty performing familiar tasks

People can get distracted and they may forget to serve part of a meal. A person with dementia may have trouble with all the steps involved in preparing a meal.

Disorientation to time and place

A person with dementia may have difficulty finding their way to a familiar place, or feel confused about where they are, or think they are back in some past time of their life.

Problems with language

Everyone has trouble finding the right word sometimes, but a person with dementia may forget simple words or substitute inappropriate words, making them difficult to understand. They might also have trouble understanding others.

Problems with abstract thinking

Managing finances can be difficult for anyone, but a person with dementia may have trouble knowing what the numbers mean or what to do with them.

Poor or decreased judgement

Many activities require good judgement. When this ability is affected by dementia, the person may have difficulty making appropriate decisions, such as what to wear in cold weather.

Problems with spatial skills

A person with dementia may have difficulty judging distance or direction when driving a car.

Problems misplacing things

Anyone can temporarily misplace a wallet or keys. A person with dementia may often put things in inappropriate places.

Changes in mood, personality or behaviour

Everyone becomes sad or moody from time to time. Someone with dementia can exhibit rapid mood swings for no apparent reason. They can become confused, suspicious or withdrawn. Some can become disinhibited or more outgoing.

A loss of initiative

It's normal to tire of some activities. However, dementia may cause a person to lose interest in previously enjoyed activities.

FIGHTDEMENTIA.ORG.AU   **NATIONAL DEMENTIA HELPLINE 1800 100 500**

It may not be dementia

Remember that many conditions have symptoms similar to dementia, so do not assume that someone has dementia just because some of the above symptoms are present. Strokes, depression, alcoholism, infections, hormone disorders, nutritional deficiencies and brain tumours can all cause dementia-like symptoms. Many of these conditions can be treated.

A correct diagnosis is important

Consulting a doctor at an early stage is critical. Only a medical practitioner can diagnose dementia. A complete medical assessment may identify a treatable condition and ensure that it is treated correctly, or it might confirm the presence of dementia.

An assessment may include the following:

- Medical history – the doctor will ask about past and current medical problems, family medical history, any medications being taken, and the problems with memory, thinking or behaviour that are causing concern. The doctor may also wish to speak to a close family member who can help provide all the necessary information.
- Physical examination – this may include tests of the senses and movement function, as well as heart and lung function, to help rule out other conditions.
- Laboratory tests – will include a variety of blood and urine tests to identify any possible illness which could be responsible for the symptoms. In some cases, a small sample of spinal fluid may be collected for testing.
- Neuropsychological or cognitive testing – a variety of tests are used to assess thinking abilities including memory, language, attention and problem solving. This can help identify specific problem areas, which in turn helps identify the underlying cause or the type of dementia.
- Brain imaging – There are certain scans that look at the structure of the brain and are used to rule out brain tumours or blood clots in the brain as the reason for symptoms, and to detect patterns of brain tissue loss that can differentiate between different types of dementia. Other scans look at how active certain parts of the brain are and can also help discriminate the type of dementia.
- Psychiatric assessment – to identify treatable disorders such as depression, and to manage any psychiatric symptoms such as anxiety or delusions which may occur alongside dementia.

Where to begin

The best place to start is with the person's doctor. After considering the symptoms and ordering screening tests, the doctor may offer a preliminary diagnosis or refer the person to a medical specialist such as a neurologist, geriatrician or psychiatrist.

Some people may be resistant to the idea of visiting a doctor. Sometimes people are in denial or do not realise that there is anything wrong with them. This can be due to the brain changes of dementia that interfere with the ability to recognise or appreciate the changes occurring. Others, who do have insight into their condition, may be afraid of having their fears confirmed. One of the best ways to overcome this problem is to find another reason to visit the doctor. Perhaps suggest a blood pressure check or a review of a long-term condition or medication. Another way is to suggest that it is time for both of you to have a physical check-up. A calm attitude at this time can help overcome the person's worries and fears.

If the person still will not visit the doctor:

- Talk with other families and carers who may have had to deal with similar situations
- Talk to the person's doctor for advice
- Contact your local Aged Care Assessment Team (ACAT). Call **1800 200 422** for information
- Call the National Dementia Helpline on **1800 100 500**

For more detailed information about the early signs of dementia and seeking help from a doctor, download the *Worried About Your Memory?* booklet from the Alzheimer's Australia website or call the National Dementia Helpline to order a copy.

FURTHER INFORMATION

Alzheimer's Australia offers support, information, education and counselling. Contact the National Dementia Helpline on **1800 100 500**, or visit our website at fightdementia.org.au

For language assistance phone the Translating and Interpreting Service on **131 450**